

Богдан КОЗАК, Майя ГАРБУЗЮК, Ніна БІЧУЯ

“ПРОСЦЕНІУМУ” – 20! З ІСТОРІЇ ЗАСНУВАННЯ

З легкої руки Івана Вакарчука – ректора Львівського університету імені Івана Франка – 1999 року вперше в Україні у класичному університеті було відкрито катедру театрознавства та акторської майстерності. На завідування кафедрою було покликано народного артиста України, професора Богдана Козака. Катедра гармонійно вписалася у структуру філологічного факультету, деканом якого на той час був доктор філологічних наук, професор Тарас Салига, чий поради й практична допомога сприяли початку роботи: укладанню навчальних планів, програм та формуванню педагогічного колективу.

Використовуючи досвід інших факультетів та кафедр Університету, молодий колектив вважав за необхідне започаткувати випуск наукового вісника серії Мистецтвознавство, де б публікувалися праці викладачів. Взоруючись на видання Києво-Могилянської академії – журнал “Кіно–Театр”, вирішили також створити свій театрознавчий журнал “Просценіум”, на сторінках якого могли б з’являтися статті не лише досвідчених і знаних науковців, а й студентів, зацікавлених проблемами театру письменників, художників.

Пам’ятним є той день, коли автор цих рядків і директор видавничого центру Університету прийшли на факультет теоретичної фізики до кабінету завідувача, професора І. Вакарчука, і відрекомендували йому як кандидатку на посаду відповідальної редакторки журналу “Просценіум” театрознавицю Майю Гарбузюк (нині – доктор мистецтвознавства, головна редакторка часопису і в. о. декана факультету культури і мистецтва). До творчого гурту “Просценіуму” увійшли також як головний редактор – автор цих рядків, літературний редактор Ніна Бічужа, художник-дизайнер Інна Шкльода; набір і коректуру здійснювала Ольга Козлова. Високу професійну підтримку надавало й досі надає виданню редакційна колегія, членами якої радо погодилися бути відомі науковці України, Польщі, Австрії.

“Просценіум” вирушив у своє “плавання” 2001 року: перше число святочно вийшло друком 19 грудня. “Лист до митців” Папи Івана Павла II (у перекладі з італійської) став першою сторінкою публікацій унікального театрознавчого університетського видання, працівники редакції якого поставили собі за мету

*Незмінний склад редакції “Просцениуму” від 2001 р.
“Сидять (зліва направо): Майя Гарбузюк, Богдан Козак,
Ніна Бічужа, Інна Шкльода (стоїть). Львів, Валова, 18,
факультет культури і мистецтва, весна 2021 р.*

“... друкувати статті з проблем розвитку сучасного українського та світового театру, з питань історії та теорії сценічного мистецтва, методології праці режисера, актора, сценографа”. Окрім визнаних у театрознавстві учених та дослідників, відомих практиків театру, як задумано було від самого початку, в журналі публікували статті початківців, театрознавців-студентів; окреме місце на сторінках видання належало висвітленню театральньо-педагогічного досвіду, регулярно з’являлися переклади п’єс зарубіжних авторів, переважно апробовані сценою.

Двадцять років на хвилях буремного житейського моря, долаючи труднощі, вітер і бурі, “Просценіум” жодного разу не зрадив поставленої мети.

Для новоствореної катедри театрознавства та акторської майстерності журнал став своєрідною візитною картою, вікном у зовнішній світ, способом саморозвитку й репрезентації. Завдяки журналові ім’я Львівського національного університету імені Івана Франка почало дедалі активніше й виразніше звучати у театрознавчому контексті, а наміри класичного університету розвивати у своєму науковому середовищі театрознавчі студії набирали особливої ваги та переконливості.

Шістдесят один випуск “Просценіуму” – це сотні публікацій, десятки імен відомих учених, перші кроки початківців, повернуті з небуття імена, події, документи, зафіксований плін актуального мистецького процесу. Рубрикація журналу покликана відображати різні напрямки театрознавчої діяльності: аналітично-критичної, дослідницької, педагогічної, журналістської, перекладацької, видавничої, популяризаторської та ін. Наукові статті чи інтерв’ю з практиками сцени, огляди фестивалів і рецензії на вистави, творчі портрети митців та колективів, архівні матеріали та перші студентські роботи, інформація про події, переклади п’єс, апробовані сценою, рецензії на книги, спогади, напрацювання в галузі театральної педагогіки – увесь цей корпус текстів про театр сьогодні можна назвати метатекстом довжиною у двадцять років, адже формування кожного номера відображало мікро- та макростратегії становлення й розвитку сучасної національної театрознавчої думки. Недаремно сьогодні феномен часопису досліджують молоді магістранти-журналісти Університету Івана Франка та Українського католицького університету...

Окрема рубрика, що народилася не одразу – In memoriam. Вшануємо пам’ять членів редколегії журналу, його авторів та прихильників, що відійшли у засвіти: Іван Вакарчук, Ігор Безгін, Юрій Богдасьєвський, Роман Віктюк, Валентина Заболотна, Ганна Липківська, Володимир Овсійчук, Ростислав Пилипчук, Валеріян Ревуцький... Їхні думки, поради, допомога, праця живили дух і тривання часопису усі ці двадцять літ. У хорі їхніх голосів чути теплі інтонації Романа Іваничука – незмінного шанувальника нашого часопису і літературного консультанта; здалеку усміхається Володимир Гарбузюк, з легкої руки якого у 2001 р. практикантка Української академії друкарства Інна Шкльода стала першою, єдиною, незамінною нашою дизайнеркою, верстальницею,

технічною редакторкою, в особі якої українська видавнича справа має нині талановитого книжкового графіка й досвідченого дизайнера.

Велика вдячність Франковому Університетові, що погодився й зміг забезпечити умови для розвитку й функціонування журналу у різні часи та за різних обставин. Велике спасибі колегам, з якими два десятки літ пролетіли як мить...

Була це гарна школа, де всі ми навчалися разом і кожен – зокрема, чогось свого навчалися й могли тим користуватися не тільки в роботі з нашим “Просценіумом”. Те, що журнал не просто існував, не просто втримався у просторі театального буття в Україні, але й поза її межами, незаперечно свідчить: напрямок діяльності був обраний правильно, ба навіть більше – “плавання” мусить тривати далі.

“Просценіум” має, здається, підставу подумати про створення своєї бібліотеки, яка б ґрунтувалася на його ж публікаціях. Доказом того є тривале буття його рубрик, готовність авторів продовжувати й розвивати обрану тему, творити книгу на ґрунті вже оприлюдненого в журналі. Здається, це аж ніяк не голослівна ювілейна мрія: доказом є поява книги Ростислава Пилипчука, якої, на жаль, автор не зміг побачити... І ще, скажімо, таке: майже унікальна тяглість оприлюднення досліджень, що стосуються проблем сценографії. До речі, кожна така публікація вже зараз забезпечена цікавим і ґрунтовним іконографічним матеріалом. Ідея з бібліотекою виникла, зокрема, в Майї Гарбузюк, вже давно, найбільша заковика в тій справі – брак фінансування, але якщо старанно пошукати, настирливо розпитатися, до зацікавлених осіб звернутися... “Просценіум” переважно таки здійснює задумане. Ось, наприклад, двадцять років тому вирішили: дотримуємось “писання”, що його запропонувала Українська національна комісія з питань правопису. І таки дотримались! На початках допомагав і консультував Зіновій Терлак. Багато хто з наших давніших однодумців у редакціях та видавництвах “зійшли з бігової доріжки”, багато хто з авторів журналу відбурчав, відсердився, але ж мусили підкоритись. Якщо дехто досі, попри появу Закону, пише “любові”, а не “любви”, “Просценіум” уперто на своє править... І далі так мусимо чинити. Тим більше, що в редакційній теці вже маємо нові надходження.

Одного, здається, не було: майже не “піарилися”. А без того, кажуть спритні люди, тепер годі обійтись. Тож прислухаємось до більшості. І вирушаємо в своє третє десятиліття з новими силами й натхненням.